

واکاوی چالش‌های آموزش مجازی در دوران همه‌گیری کووید-۱۹ از دیدگاه والدین دانش‌آموزان: یک مطالعه پدیدارشناسانه

فاطمه ملاحسنی^{۱*}، حمیده جلیلی^۲، محمدعلی طالبی^۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۵/۳۱ پذیرش نهایی: ۱۴۰۳/۰۶/۱۹

چکیده

همه‌گیری کووید-۱۹، مدارس و سایر مراکز آموزشی را با تعطیلی مواجه کرد و آموزش مجازی جایگزین آموزش حضوری شد. انتقال یکباره‌ی آموزش از مدرسه به خانه چالش‌های فراوانی را برای آموزش و یادگیری ایجاد کرد. بنابراین پژوهش حاضر با هدف واکاوی چالش‌های آموزش مجازی در دوران همه‌گیری کووید-۱۹ از دیدگاه والدین دانش‌آموزان دوره‌ی ابتدایی صورت گرفت. روش پژوهش، کیفی و از نوع پدیدارشناسی بود. جامعه‌ی آماری پژوهش تمامی والدین دانش‌آموزان استان خراسان جنوبی در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۰۱ به تعداد ۹۱۸۷۴ نفر بودند که با روش نمونه‌گیری هدفمند از نوع گلوله برفی انتخاب شدند و با انجام مصاحبه نیمه ساختاریافته با ۵۱ نفر از والدین دانش‌آموزان، داده‌های اخذ شده به اشباع نظری رسید. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از راهبرد هفت مرحله‌ای کلایزی (۲۰۰۲) و نرم‌افزار MAXQDA11 استفاده شد. هم‌چنین جهت اعتباریابی داده‌های پژوهش از ملاک‌های چهارگانه‌ی گوبا و لینکلن (۱۹۸۵) استفاده شد. نهایتاً ۸۸ کدباز استخراج شد که با تجزیه و تحلیل کدها، تجارب والدین دانش‌آموزان دوره‌ی ابتدایی در قالب چهار مضمون اصلی شامل چالش‌های ناظر به محیط و زیرساخت، دانش‌آموزان، والدین و معلمان دسته‌بندی شد. نتایج پژوهش ضمن تبیین ضرورت توجه به آموزش مجازی و چالش‌های اساسی آن، این مهم را متوجه متصدیان تعلیم و تربیت می‌کند تا در راستای رفع این چالش‌ها اهتمام ورزند.

واژگان کلیدی: آموزش مجازی، پدیدارشناسی، چالش‌ها، کووید-۱۹، والدین.

۱. استادیار گروه آموزش معارف اسلامی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.

* نویسنده مسئول: f.molahasani@cfu.ac.ir

۲. استادیار گروه علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران. h.jalili@cfu.ac.ir

۳. استادیار جامعه‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران. M.talebi@pnu.ac.ir

مقدمه

دسامبر سال ۲۰۱۹ مصادف شد با شیوع ویروسی ناشناخته و کشنده به نام کووید-۱۹ که منشأ آن کشور چین بود (قاسمی و کدخدا، ۱۴۰۲؛ دی فلیپ و کوین^۲، ۲۰۲۲). پس از شیوع گسترده‌ی این ویروس کشنده، سازمان بهداشت جهانی^۳، آن را به عنوان یک بیماری همه‌گیر اعلام کرد (سازمان بهداشت جهانی، ۲۰۲۰؛ علی‌پور، قاسمی و سالارصادقی، ۱۴۰۱). هم‌چنین این بیماری همه‌گیر که با نام کرونا ویروس^۴ نیز شناخته می‌شود به‌عنوان چالش‌برانگیزترین و در عین حال خطرناک‌ترین بیماری قرن شناخته می‌شود (تزنیوس، کاهین و تزنیوس^۵، ۲۰۲۳) زیرا این ویروس به دلیل قدرت سرایت بالا به‌سرعت در کل جهان انتشار پیدا کرد و تقریباً طی زمان اندک (کمتر از ۴ ماه) تمامی کشورهای جهان را آلوده کرد (زانگریلو^۶ و همکاران، ۲۰۲۰؛ خادم حمزئی و همکاران، ۱۴۰۲). از مهم‌ترین نشانه‌های این بیماری، علائم حاد تنفسی است که در ۲ درصد موارد منجر به مرگ بیمار می‌شود (استوار، ۱۴۰۱). عفونت‌های گزارش شده از طرف کارکنان مراقبت‌های بهداشتی که مراقبت از بیماران مبتلا به کووید-۱۹ انجام می‌دادند، سندرم تنفسی حاد را نشان می‌داد (فخری و همکاران، ۱۴۰۱). در همین راستا انتشار سریع این ویروس و قدرت مرگومیر بالای آن (نظری، سجادی و سجادی، ۱۴۰۰)، دولت‌ها را مجبور کرد تا سیاست‌هایی را در راستای ایجاد فاصله‌ی اجتماعی و قرنطینه، با هدف کاهش همه‌گیری این ویروس و پیشگیری از ابتلا به آن انجام دهند (وینر^۷ و همکاران، ۲۰۲۰). این ویروس تقریباً بر همه جنبه‌های زندگی اعم از سبک زندگی، بهداشت، اقتصاد، ارتباط و مخصوصاً آموزش تأثیرات منفی فراوانی گذاشت و منجر به تعطیلی اجباری و یا کاهش اجتناب‌ناپذیر بسیاری از فعالیت‌های اقتصادی، سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و حتی دینی گردید (عطایی، نجفی کرسامی و صیامیان، ۱۴۰۱؛ کلاته ساداتی، امیریان زاده و همتی، ۱۴۰۱).

1. Covid-19
2. DePhilip & Quinn
3. World Health Organization
4. CoronaVirus
5. Tzenios, Chahine & Tazanios
6. Zangrillo
7. Viner

در پی این وضعیت اضطراری، مؤسسات آموزشی در سراسر جهان از جمله ایران، مجبور به تغییر فعالیت‌های خود به آموزش آنلاین و الکترونیک شدند (رافی، وارقس و کاتیچریا^۱، ۲۰۲۰؛ مصیبی، رضاپور میر صالح و بهجتی اردکانی، ۱۴۰۰)؛ چرا که با توجه به چالش‌های یادشده، اغلب کشورهای جهان، برای جلوگیری از سرعت شیوع و قطع زنجیره گسترش ویروس کرونا و در عین حال، جبران تعطیل شدن امور آموزشی از سطوح پایه تا عالی و تداوم فعالیت‌های آموزشی و یادگیری‌های رسمی، حرفه‌ای و مهارتی در شرایط شیوع همه‌گیری کووید-۱۹ بهره‌گیری از مکانیزم آموزش مجازی و یادگیری الکترونیکی را به‌عنوان تنها گزینه‌ی کاربردی و بهترین راهکار، در دستور کار قرار دادند (عاشوری نالکیاشری، ۱۴۰۱؛ ملاحسنی و جوهری، ۱۴۰۱). به استناد آمار یونسکو^۲، بیش از ۱/۵ میلیارد کودک و نوجوان در سراسر دنیا به دلیل شیوع کرونا ویروس و در پی آن بسته شدن مدارس به ماندن در خانه مجبور شدند (آرائو جو^۳ و همکاران، ۲۰۲۰). در همین راستا پس از همه‌گیری کووید-۱۹، دانشگاه هاروارد^۴ امریکا اعلام کرد تمامی آموزش‌های خود را تا اطلاع ثانوی به صورت غیرحضوری و مجازی دنبال خواهد کرد (پورآتشی و زمانی، ۱۴۰۰). در چنین شرایطی وجود تجهیزات نوینی چون گوشی‌های هوشمند، تبلت و لپتاپ، جامعه‌ی جهانی را به دنیایی (۱۳۹۵)، امروزه آموزش الکترونیکی و مجازی^۵ به معنای استفاده از شیوه‌های پیشرفته رایانه‌ای انتقال مواد و مطالب درسی به فراگیران، یادگیران، دانش‌آموزان و دانشجویان است. هم‌چنین به باور خجسته (۱۴۰۲)، این آموزش مجموعه‌ی وسیعی از آموزش مجازی و الکترونیکی نرم‌افزارهای کاربردی و روش‌های آموزشی شامل آموزش مبتنی بر رایانه، آموزش مبتنی بر وب، کلاس‌های درس مجازی و غیره است و سیستم یا فرایندی از آموزش است که بخش مهمی از آموزش و یادگیری را به همه افراد در تمامی زمان‌ها و مکان‌ها بدون محدودیت انتقال می‌دهد. در تعریفی مشابه، آموزش الکترونیک به مجموعه فعالیت‌های آموزشی گفته می‌شود که با استفاده از ابزارهای الکترونیکی اعم از صوتی، تصویری، رایانه‌ای، شبکه‌ای و مجازی و... صورت می‌گیرد (ابراهیمی، عالیشاه و زمانی پور، ۱۴۰۰).

1. Rafi, Varghese & Kuttichira
2. UNESCO
3. Araujo
4. Harvard University
5. Virtual Education

در کشور ما ایران، پس از همه‌گیری کووید-۱۹، وزارت آموزش و پرورش در اواخر بهمن ماه سال ۱۳۹۸، دستور تعطیلی مدارس را صادر نمود (سلیمی و فردین، ۱۳۹۹) و پس از آن برنامه‌های آموزش مجازی و غیرحضوری مختلفی در کشور مورد استفاده قرار گرفت که از مهم‌ترین آن‌ها می‌توان به کلاس‌های درس شبکه تلویزیونی آموزش، کلاس‌های آنلاین پیام‌رسان آموزشی شاد، لوح‌های فشرده آموزشی و تهیه درس نامه الکترونیکی اشاره کرد (علی‌پور، قاسمی و سالارصادقی، ۱۴۰۱؛ رضایی، ۱۳۹۹).

پرواضح است با توجه به همه‌گیری ویروس کرونا اهمیت و ضرورت یادگیری الکترونیکی و همچنین آموزش در فضای مجازی کاملاً مسجل شده است (یالیا، ۲۰۲۲). اگرچه اجرای آموزش مجازی و الکترونیکی تعاملات را محدود می‌کند، اما به‌طور همزمان انعطاف‌پذیری و دسترسی دانش‌آموزان را برای مشارکت در فرآیند یادگیری در هر کجا که باشند افزایش می‌دهد (ماتوپرساد^۲ و همکاران، ۲۰۲۱؛ یئو^۳ و همکاران، ۲۰۲۱). حتی طبق نظر مور و دیهل^۴ (۲۰۱۹)، یادگیری الکترونیکی مزایای بیشتری نسبت به یادگیری حضوری دارد، زیرا به عنوان یک شکل یادگیری تعاملی‌تر، چندوجهی، مؤثر، راحت و فراگیر در نظر گرفته می‌شود و یادگیرنده محور است. با وجود تمامی مزایای یادگیری الکترونیکی و مجازی از جمله دسترسی آسان و سریع به محتوای آموزشی و حذف تردهای بی‌مورد و پرهزینه (طهرانی، ۱۴۰۱)، تنوع سبک‌های یادگیری (نویوما، لائولیسو و چیهورورو^۵، ۲۰۲۳)، مستقل بودن از زمان و مکان (عزیزی و حسینی‌نژاد، ۱۴۰۰)، ضبط و ذخیره‌ی محتوای آموزشی و در دسترس بودن آن (ماتوک^۶ و همکاران، ۲۰۲۲؛ انوار^۷ و همکاران، ۲۰۲۱)، افزایش اعتماد به نفس و مشارکت بهتر و ایمن‌تر در بحث‌های کلاسی (کورس^۸، ۲۰۲۳)، مدیریت محتوا، تکالیف و برگزاری کلاس توسط معلمان و فراگیران (مختار^۹ و همکاران، ۲۰۲۰) و آپلود عکس و فیلم، نوشتن یادداشت‌ها و عضویت در گروه‌های درسی مختلف (عرب مختاری، ۱۴۰۱)، این

1. Yulia
2. Muthuprasad
3. Yeo
4. Moore & Diehl
5. Nuuyoma, Lauliso & Chihururu
6. Maatuk
7. Anwar
8. Korres
9. Mukhtar

یادگیری در دوران همه‌گیری کووید-۱۹، چالش‌های گسترده‌ای را به همراه داشت که سبب شد تا به طور کلی رضایت و ارزیابی دانش‌آموزان و دانشجویان از تجربه‌ی آموزش الکترونیکی در طول همه‌گیری امیدبخش نباشد (الصمدی، ابوقابه و الصمدی^۱، ۲۰۲۲).

تحقیقات گسترده‌ای چالش‌های آموزش مجازی و الکترونیکی در دوران همه‌گیری کووید-۱۹ مورد بررسی قرار داده است. در پژوهش شفائی و علیاری (۱۴۰۱) یک‌طرفه بودن و عدم تعامل بین معلم و دانش‌آموز مهم‌ترین عیب و چالش آموزش مجازی عنوان شد. عدم دسترسی به اینترنت به علت فقط و مشکل اقتصادی در دانش‌آموزان حاشیه‌نشین شهرها دیگر چالشی بود که در تحقیق مشایخ و نصیری جرمشتی (۱۴۰۱) عنوان شده است. در بسیاری از تحقیقات مشکلات زیرساختی اینترنتی و عدم دسترسی بسیاری از مناطق به اینترنت پایدار، به عنوان مهم‌ترین چالش آموزش مجازی قلمداد شده است (فواز و ساهاما^۲، ۲۰۲۱؛ ژو^۳ و همکاران، ۲۰۲۰؛ جعفر^۴ و همکاران، ۲۰۲۳). در پژوهش کیفی عیدی و همکاران (۱۴۰۲)، کاستی‌های مرتبط با مدرسین نظیر اکتفا به محتوای متنی بدون صدا، عدم مهارت در کار با سامانه‌های آموزش مجازی و تولید محتوای الکترونیکی و عدم بازخورد، کاستی‌های مرتبط با زیرساخت‌های تکنولوژیک هم‌چون اختلال در سامانه‌های آموزشی، اینترنت ضعیف و مشکلات فایل‌های بارگذاری شده، کاستی‌های مدیریتی مثل عدم تشکیل به موقع کلاس‌های آنلاین و مشکلات زمان‌بندی امتحانات و در نهایت کاستی‌های مربوط به فراگیران هم‌چون عدم دسترسی به گوشی و لپ‌تاپ و اینترنت مناسب، از مهم‌ترین چالش‌های آموزش مجازی در دوران همه‌گیری کووید-۱۹ برشمرده شدند. در پژوهش پدیدارشناسانه رحیمی، احمدی و رستمی (۱۴۰۱)، که با هدف بررسی تجارب زیسته معلمان ابتدایی از آموزش مجازی دانش‌آموزان در شرایط کرونا انجام گرفت، عدم زیرساخت مناسب، هزینه بر بودن اینترنت، دشواری فرآیند ارزشیابی دانش‌آموزان و عدم تسلط معلمان به نرم‌افزارهای آموزشی، از چالش‌های آموزش مجازی در دوران همه‌گیری کرونا قلمداد شدند. کاهش انگیزه و مسئولیت‌پذیری تحصیلی، کم‌تلاش شدن دانش‌آموزان، عدم تعامل

1. Al-Smadi, Abugabah & Al-Smadi
2. Fawaz & Samaha
3. Zhu
4. Jafar

دانش‌آموزان با یکدیگر، نبود تعامل و کاهش ارتباطات اجتماعی، حواس‌پرتی و بازیگوشی دانش‌آموزان، نبود رقابت میان دانش‌آموزان و مشکلات اجتماعی و رفتاری دانش‌آموزان مثل پرخاشگری از چالش‌ها و معایب آموزش مجازی بودند که در پژوهش کیفی بارخدا و کرمی (۱۴۰۱) به آن اشاره شده است. در پژوهش اناری‌نژاد و همکاران (۱۴۰۱)، تجارب زیسته معلمان دوره ابتدایی در خصوص چالش‌های ارزشیابی آموزشی در دوران آموزش مجازی، شامل پایین بودن پهنای باند اینترنت، پایین بودن سطح سواد دیجیتال مربیان، محدودیت در انجام ارزشیابی عاطفی و روانی-حرکتی بودند. در پژوهش پدیدارشناسانه دیگری که با هدف شناسایی چالش‌های آموزش مجازی در دانشگاه مبتنی بر تجارب اساتید انجام گرفت، فقدان وجود ابزارهای و شیوه‌های مختلف ارزشیابی تکوینی، نقص در ارائه گزارش نتایج ارزشیابی تکوینی، مشکلات مربوط به احراز هویت دانشجویان در کلاس و حضور و غیاب آنان، عدم ارائه بازخورد مناسب و به موقع و سختی و پیچیدگی در مدیریت تکالیف و فعالیت‌ها، از چالش‌های مهم آموزش مجازی تلقی گردیدند (رضایی و همکاران، ۱۴۰۱).

انتقال آموزش از مدرسه به محیط خانه به واسطه همه‌گیری کووید-۱۹، باعث سردرگمی والدین شد و آنان با مشکلات و چالش‌های گوناگون و گسترده‌ای مواجه شدند در حالی که تا پیش از این چنین شرایطی را تجربه نکرده بودند (کولاک^۱ و همکاران، ۲۰۲۱). چالش‌های فنی نظیر عدم سواد والدین برای کار با ابزار فناوری، خرابی، قطعی و سرعت پایین اینترنت (عجم، ضابط و نسائی، ۱۴۰۱)، صرف وقت زیاد برای یادگیری کار با رایانه و موبایل، چالش‌های ارتباط با معلم نظیر کمبود وقت معلم برای پاسخگویی، عدم ارائه بازخورد کامل از سوی معلم و عدم توان معلم در برقراری ارتباط مجازی، وسایر چالش‌ها مانند گرانی اینترنت و بازیگوشی دانش‌آموزان به جای درس خواندن و بازی با گوشی موبایل، از چالش‌هایی بوده‌اند که والدین با آن‌ها مواجه بوده‌اند (ابوحمدا، ۲۰۲۰). هم‌چنین طبق نتایج پژوهش استیتز، سانچین و گالچیک^۳ (۲۰۲۱)، والدین دانش‌آموزان، دو عامل دشواری یادگیری ریاضی برای فرزندانشان و کاهش تعامل عاطفی و اجتماعی را مهم‌ترین چالش‌های آموزش مجازی در

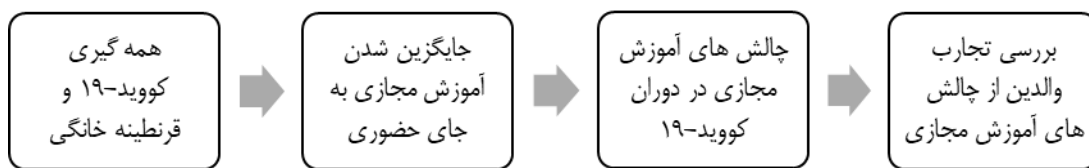
1. Kolak
2. Abuhammad
3. Stites, Sonneschein & Galczyk

دوران همه‌گیری کووید-۱۹ تلقی کردند. در پژوهش آگاتون و کوئتو^۱ (۲۰۲۱)، چالش‌های مالی هم‌چون خرید اینترنت و گوشی موبایل، مشکلات قطع و وصلی اینترنت، گذراندن زمان زیادی از روز با گوشی توسط فرزندان، صرف وقت زیاد برای کار با فرزندان و نظارت بر حضور آنها سر کلاس و تکالیف شان، از مهم‌ترین چالش‌های آموزش مجازی از دیدگاه والدین عنوان شد.

با عنایت به توضیحات فوق و با توجه به اینکه آموزش به شیوه مجازی در دوران همه‌گیری کووید-۱۹ و حتی پس از آن نیز ادامه یافت، بررسی چالش‌های این نوع آموزش از دیدگاه والدین دانش‌آموزان خصوصاً در دوره ابتدایی، در راستای آسیب‌شناسی و تلاش در راستای رفع حداکثری این چالش‌ها مهم و ضروری به نظر می‌رسد. هم‌چنین تاکنون پژوهشی به طور متمرکز، چالش‌ها و موانع آموزش مجازی در دوران همه‌گیری کووید-۱۹ از دیدگاه والدین را مورد بررسی قرار نداده است؛ لذا با توجه به ضرورت و خلأ پژوهشی موجود، پژوهش حاضر به منظور واکاوی چالش‌های آموزش مجازی در دوران همه‌گیری کووید-۱۹ از دیدگاه والدین دانش‌آموزان دوره ابتدایی انجام گرفته است. جنبه بدیع بودن پژوهش حاضر این است که طبق پیشینه موجود تاکنون پژوهشی به صورت یکجا و منسجم به بررسی چالش‌های آموزش مجازی در ابعاد مختلف روانی و تربیتی در دوران همه‌گیری کووید-۱۹ از دیدگاه والدین دانش‌آموزان دوره ابتدایی نپرداخته است. بدیهی است نتایج این پژوهش ضمن افزایش آگاهی در خصوص چالش‌های آموزش مجازی از دیدگاه والدین که در دوران همه‌گیری کووید-۱۹ به عنوان معلمان دانش‌آموزان ابتدایی در خانه ایفای نقش می‌کردند، به سیاستگذاران و متصدیان تعلیم و تربیت کمک خواهد کرد تا در راستای رفع این چالش‌ها، اقدام مقتضی را انجام دهند. بنابراین سوال اصلی پژوهش این است که والدین دانش‌آموزان دوره ابتدایی، در این دوران با چه چالش‌هایی مواجه بودند و این چالش‌ها ناظر به چه مواردی است؟ شکل ۱، چارچوب مفهومی پژوهش حاضر را نشان می‌دهد.

---

1. Agaton & Cueto

شکل ۱. چارچوب مفهومی پژوهش

روش پژوهش

در تحقیق حاضر از میان راهبردهای متناسب با تحقیقات کیفی، از راهبرد پدیدارشناسی^۱ استفاده شد. پدیدارشناسی، نوعی پژوهش کیفی است که در آن پژوهشگر سعی دارد تا چگونگی تجربه‌ی فرد یا افراد را از یک پدیده درک کند (جانسون و کریستنسن، ۱۳۹۰)؛ لذا این روش تحقیق می‌تواند، چارچوبی جدید برای دستیابی به واقعیت ناب پدیده‌ها باشد (پروری، ۱۳۹۸). همچنین جامعه‌ی آماری پژوهش حاضر را تمامی والدین دارای فرزند دانش‌آموز ابتدایی مدارس دولتی در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ ساکن در استان خراسان جنوبی به تعداد ۹۱۸۷۴ نفر تشکیل دادند. از بین تمامی والدین، تعداد ۵۱ نفر با روش نمونه‌گیری از نوع هدفمند (گلوله برفی) انتخاب شدند. با توجه به این نکته که در مطالعات پدیدارشناسی افرادی باید در مصاحبه شرکت نمایند که مسائل مورد پژوهش را به طور ملموس درک کرده باشند، در این پژوهش افراد مورد مطالعه والدینی بودند که اطلاعات کاملی در خصوص مشکلات فضای مجازی داشتند. معیارهای ورود انتخاب والدین عبارت بودند از سکونت استان خراسان جنوبی، داشتن اطلاعات کامل در خصوص فضای مجازی و مزایا و چالش‌های آن، داشتن حداقل سود خواندن و نوشتن، نداشتن بیماری جسمی و روانی و علاقمند بودن به شرکت در پژوهش و معیارهای خروج از پژوهش نیز تشخیص قطعی یک اختلال روان‌شناختی یا انصراف از ادامه‌ی همکاری در هر نقطه از فرآیند پژوهش بود. به لحاظ اطلاعات جمعیت‌شناختی نمونه به طور خلاصه باید ذکر شود که در پژوهش حاضر، ۲۸ نفر از آنان زن و ۲۳ نفر مرد بودند. همچنین میانگین سنی نمونه پژوهش در میان زنان ۳۹/۶۵ و در میان مردان ۴۱/۵۵ سال بود. به لحاظ وضعیت اشتغال نیز، ۵۰ درصد مادران شاغل و ۵۰ درصد دیگر فاقد شغل بودند و در میان پدران نیز، ۹۱ درصد آنان شاغل (۲۱ نفر) و سایر آن‌ها فاقد شغل بودند.

1. phenomenological

ابزار گردآوری داده‌ها، مصاحبه نیمه ساختاریافته^۱ بود که این فرآیند تا اشباع نظری داده‌ها ادامه پیدا کرد. بدین شکل که پس از دریافت داده‌ها، نکات و کدهای تکراری چندین مرتبه در مصاحبه‌های انجام گرفته، مشاهده شدند. مدت‌زمان هر مصاحبه با هر یک از والدین، ۳۰ تا ۳۵ دقیقه بود. بعد از ضبط شنیداری، تمامی فایل‌های صوتی حاصل از مصاحبه‌ها، به رشته تحریر درآورده شد و به شیوه کدگذاری مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. لازم به ذکر است که تمامی مصاحب‌های مذکور به شیوه‌ی حضوری انجام شدند. در ادامه پروتکل مصاحبه‌های انجام گرفته ارائه می‌شوند:

کد آزمودنی؛ شهر محل سکونت؛ تحصیلات پدر؛ پایه تحصیلی دانش‌آموز؛ تحصیلات مادر؛ شغل پدر؛ شغل مادر؛ اپراتور اینترنت مورد استفاده (مخابرات، همراه اول، ایرانسل، آسیاتک، سایر)

به نظر شما زمان برگزاری کلاس‌ها و آموزش غیرحضوری مدارس زمان مناسبی است؟

نظر شما در خصوص شیوه تدریس مجازی معلمان در دروس نظری (ریاضی، هدیه‌های آسمان و ...) و دروس عملی (تربیت‌بدنی) چیست؟

مهم‌ترین معضلات آموزش مجازی برای والدین و دانش‌آموزان را در سه محور دسترسی به شبکه‌ی اینترنت، دسترسی به وسیله ارتباطی (گوشی یا لپ‌تاپ)، و ارتباط از طریق شبکه شاد بیان فرمایید.

به نظر شما مهم‌ترین چالش‌های معلمان و مدیران مدارس ابتدایی در شرایط آموزش غیرحضور مجازی چیست؟

اگر نکته‌ی خاصی در خصوص مشکلات والدین در آموزش غیرحضوری مدنظر جنابعالی است و همچنین پیشنهادی در خصوص حل مشکلات مورد اشاره دارید، ما را از تجربیات خویش بهره‌مند فرمایید.

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از راهبرد هفت مرحله‌ای گلایزی^۲ (۲۰۰۲) استفاده شد. در این راهبرد، در مرحله‌ی

اول یادداشت‌برداری از داده‌ها صورت پذیرفت. در مرحله‌ی دوم اظهارات و اصلاحات مرتبط با بحث بیرون کشیده

شد. در مرحله‌ی سوم، از هر یک از اظهارات یک مفهوم تدوین شده که بیانگر تفکر اساسی فرد بود، استخراج شد.

مرحله‌ی چهارم، پس از بررسی چندباره خوشه‌های معنایی شکل گرفته و ارتباط آن با مقوله‌های کلی صورت

گرفت. مرحله‌ی پنجم، نتایج بری توصیف جامع از پدیده تحت مطالعه به هم پیوند داده و دسته‌های کلی‌تری به

وجود آمدند. مرحله ششم تقلیل‌سازی از یافته‌ها صورت پذیرفت؛ به طوری که توصیفات زائد، غیرقابل کاربرد و

1. Semi-structured interview

2. Colaizzi

اغراق شده از ساختار کلی داده‌ها حذف شد و در مرحله‌ی هفتم با هدف تأیید یافته‌های پژوهش، با استفاده از روش بازبینی اعضاء انجام گرفت. همچنین در مراحل تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار MAXQDA نسخه ۱۲ استفاده شد.

جهت ارزیابی نتایج پژوهش کیفی حاضر، از معیارهای گوبا و لینکلن^۱ (۱۹۸۵) استفاده شد. گوبا و لینکلن از عنوان اعتمادپذیری یا قابلیت اعتماد^۲ برای ارزیابی نتایج پژوهش کیفی استفاده می‌کنند. قابلیت اعتماد به بیانی ساده، میزانی است که در آن می‌توان به یافته‌های یک تحقیق کیفی متکی بود و به نتایج آن‌ها اعتماد کرد. به عقیده گوبا و لینکلن معیار قابلیت اعتماد شامل چهار معیار جداگانه اما به هم مرتبط است که شامل باورپذیری (همسازی و همبستگی داده‌ها)، اطمینان‌پذیری (توانایی تشخیص جایی که داده‌های یک مطالعه از کجا آمده، چگونه گردآوری شده و چه طور به کار رفته‌اند)، تأثیرپذیری (عینیت کیفی و انطباق یافته‌ها بر داده‌های پژوهش) و انتقال‌پذیری (اعتبار بیرونی) است (محمدپور، ۱۳۸۹). در این پژوهش، برای دستیابی به اعتبار پژوهش، از فن کنترل از سوی اعضا استفاده شد. مشارکت‌کنندگان در پژوهش، موجه‌ترین افراد برای تعیین قابلیت اعتماد هستند که از طریق چک کردن توسط اعضاء این امر اتفاق می‌افتد. به‌گونه‌ای که در این پژوهش، رونوشت مصاحبه و گزارشی از پرسش‌های مطرح‌شده و پاسخ‌های والدین در اختیار آنان قرار می‌گرفت و سپس اصلاحاتی که آنان در تن مصاحبه انجام داده بودند، در نظر گرفته می‌شد. رسیدن به قابلیت انتقال، با استفاده از فنونی مانند توصیف فربه از مجموعه داده‌های مطالعه شده در طول گردآوری داده‌ها، استفاده از رویه‌های ویژه‌ی کدگذاری و تحلیل نمادها، نشانه‌ها و سایر موارد در مرحله‌ی تحلیل داده‌ها که به اطمینان از قابلیت انتقال کمک می‌کند، صورت گرفت. از این‌رو، تلاش شد تا تمام جزئیات پژوهش از نمونه‌گیری تا فرآیند گردآوری و تحلیل داده‌ها به‌طور کامل شرح داده شود. برای دستیابی به قابلیت اطمینان، از روش توصیف توسط هم‌تایان استفاده شد. بدین منظور، یافته‌ها در مراحل مختلف در اختیار یک نفر از اساتید ارزشیابی توصیفی قرار گرفت. لازم به ذکر است که قابل‌تأیید بودن، به عینیت نتایج مطالعه اشاره دارد و با همخوانی نظر دو فرد مستقل راجع به دقت، ارتباط و معنی

1. Guba & Lincoln
2. Trustworthiness

داده‌ها سنجیده می‌شود. به منظور جلب اعتماد مصاحبه‌شوندگان و حفظ حقوق آن‌ها از سوی مصاحبه‌کننده، تعهد کتبی به آن‌ها داده شد که نتایج مصاحبه محرمانه خواهند ماند و صرفاً جهت اهداف پژوهشی به صورت کد استفاده خواهد شد.

یافته‌ها

در این پژوهش پس از بررسی دقیق ادبیات پژوهش و تحلیل سطر به سطر و گاه کلمه به کلمه متن ۵۱ مصاحبه نیمه‌ساختاریافته، ۸۸ کد باز استخراج شد. با بررسی و تحلیل مصاحبه‌های شرکت‌کنندگان و تجزیه و تحلیل کدها در پژوهش، تجارب والدین دانش‌آموزان دوره‌ی ابتدایی در قالب چهار مضمون اصلی: چالش‌های ناظر به محیط و زیرساخت، دانش‌آموزان، والدین و معلمان دسته بندی شد.

جدول ۱: مضامین اصلی و فرعی استخراج‌شده از تجارب زیسته والدین دانش‌آموزان دوره ابتدایی

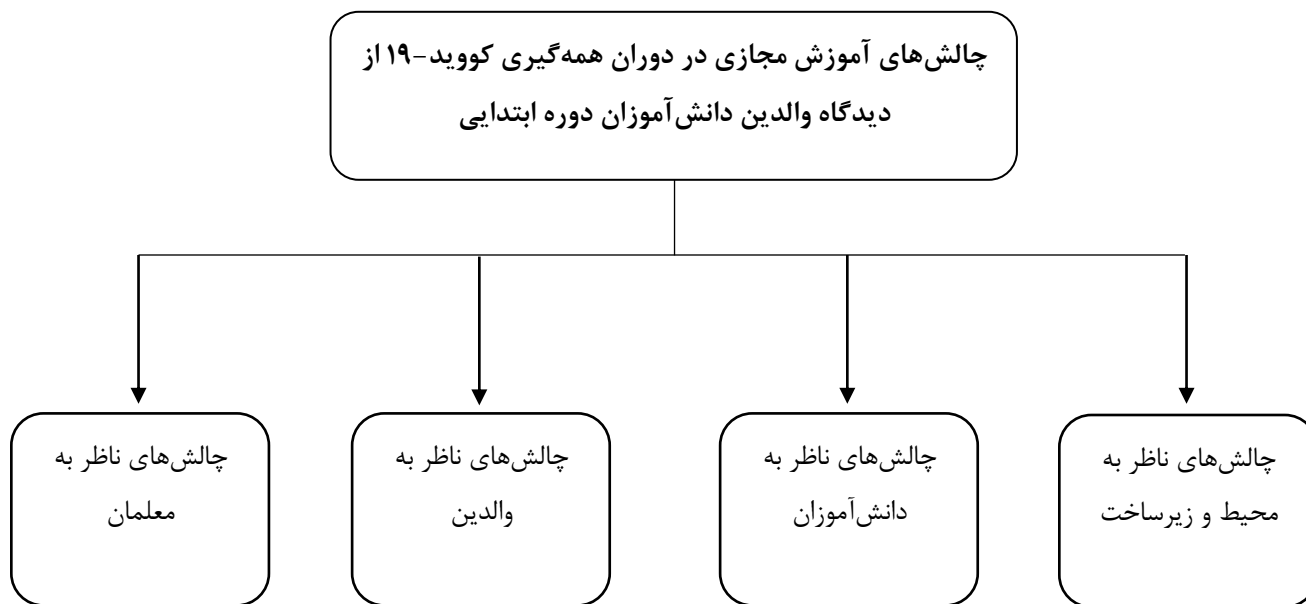
تعداد	کدهای باز	کدهای محوری	کدهای گزینشی
۲۸	عدم دسترسی مناسب به وسایل سخت‌افزاری	سخت‌افزار	محیط و زیرساخت
۳	عدم تجهیز مدارس به امکانات هوشمند		
۲۰	مناسب نبودن زمان کلاس‌ها غیرحضور	زمان برگزاری کلاس	
۳	زمان کم کلاس‌ها		
۱	خسته‌کننده بودن آموزش مجازی		
۲	نیاز به برگزاری کلاس در ساعت بیکاری والدین		
۸	آموزش مناسب‌تر در صبح‌ها		
۸	نیاز به آموزش حضوری حداقلی		
۳۰	سرعت پایین و قطعی شبکه شاد	اپلیکیشن و برنامه‌های کاربردی	
۷	مشکل در اتصال دانش‌آموزان به گفت و گوی صوتی زنده		
۱	نیاز به استفاده از برنامه‌های پیشرفته‌تر		
۱	عدم امکان استفاده از پخش زنده در تدریس		
۱	عدم امکان ضبط صدا در شاد با کامپیوتر		
۴	تدریس مناسب‌تر با پخش زنده		
۲	عدم دسترسی به قابلیت‌هایی نظیر تماس تصویری		
۲	مشکل نصب شاد روی سیستم عامل iOS		

۲	عدم امکان برگزاری آزمونک در شاد	مشکل اینترنت	تجارب والدین از چالش‌های آموزش مجازی در دوران همه‌گیری کووید-۱۹
۱	قطع شدن ارتباط در پخش زنده		
۱	عدم وجود زیرساخت‌های مناسب و رایگان		
۲۱	نبود برنامه مناسب برای دروس عملی و ریاضی		
۱۲	مشکل در دانلود و آپلود فایل		
۷	نیاز به اینترنت با سرعت مناسب		
۱	مناسب نبودن وضعیت دسترسی به نت و گوشی در شهرها		
۸	عدم دسترسی همگانی به اینترنت پرسرعت		
۴	فراهم شدن امنیت فضای مجازی		
۲	کندی اینترنت وای‌فای		
۶	گران بودن اینترنت		
۱	عدم دسترسی به اینترنت		
۱	نیاز به اینترنت مناسب		
۳	افزایش اضطراب دانش‌آموزان	مشکلات دانش‌آموزان	دانش‌آموزان
۶	حاضر نشدن همه دانش‌آموزان در کلاس		
۱۱	وابستگی دانش‌آموزان به کتاب، والدین و منابع دیگر		
۱	کم شدن رقابت		
۱۹	مسئولیت‌پذیر نبودن دانش‌آموزان		
۴	سهل‌انگاری دانش‌آموزان در انجام دادن تکالیف		
۲	مسئولیت‌پذیری دانش‌آموزان		
۴	دور شدن دانش‌آموز از تحرک و پویایی		
۳	ایجاد تنبلی و چاقی در دانش‌آموزان		
۱	مشکلات جسمی ناشی از استفاده گوشی هوشمند		
۱	بی‌انضباطی دانش‌آموزان		
۲	حواس‌پرتی دانش‌آموزان سطح پایین		
۲	سخت بودن تفهیم دروس نظری برای پایه اول		
۹	افزایش احتمال تقلب	مشکلات تحصیلی	
۶	عدم استفاده از گفتگوی صوتی		
۲	عدم آموزش مناسب ارتباط در اجتماع با سیستم مجازی		
۱	عدم کشف استعداد دانش‌آموزان		
۱	نیاز به ارسال فیلم فعالیت ورزشی		
۷	عدم توانایی در کنترل دانش‌آموز در حین تدریس		
۱۸	مناسب و واقعی نبودن ارزیابی		

۱	پرسش و پاسخ در گروه برای دروس نظری		
۱	عدم آشنایی با روش‌های جست و جو	مشکلات محیطی	
۱۵	استفاده چند دانش‌آموز و والد از یک گوشی هوشمند		
۲	مشکل در احراز هویت معلم و دانش‌آموزان	مشکلات مربوط به تکنولوژی	
۳	آشنا نبودن والدین با نظام جدید آموزشی		
۵	ناآشنایی والدین به استفاده از تکنولوژی	مشکلات فردی	والدین
۴	دخالت زیاد مدیر و والدین در کلاس مجازی		
۵	سواد پایین بعضی از والدین برای راهنمایی دانش‌آموزان		
۳	مشکلات مالی برای بعضی از دانش‌آموزان		
۱	ایجاد تنش بین والدین و فرزندان		
۸	نیاز به حمایت خانواده		
۳	تأثیر بالای مشکلات خانواده بر آموزش مجازی		
۲	مشغله‌های کاری والدین و عدم توجه به فرزندان		
۱	انتظارات غیرمنطقی از فرزندان		
۲	مقایسه فرزندان با یکدیگر و دیگر دانش‌آموزان در گروه شاد		
۳	نیاز به ارزیابی مستمر برای رشد علمی دانش‌آموز	ارزشیابی	
۱۰	عدم اطمینان از یادگیری دانش‌آموز		
۱	ارزیابی درست دانش‌آموزان در آموزش مجازی		
۳	زمان بر بودن تولید محتوا برای معلمین	مشکلات تدریس	
۱	نیاز به ارتباط و پرسش و پاسخ بین معلم و دانش‌آموز		
۲	نادیده گرفته شدن موضوعات تربیتی		
۲	نیاز به تولید محتوای مناسب		
۱۹	شیوه مناسب تدریس دروس نظری		
۲	آشنا نبودن معلمین به تدریس غیرحضور		
۶	نبودن زمان کافی برای چک کردن تکالیف		
۱۲	مناسب نبودن شیوه تدریس		
۱	دور بودن فضای آموزش از جو کلاس		
۱	اهمیت ندادن به تمام دروس		
۲	بیشتر شدن تدریس دروس نظری		
۱	عدم اطلاع‌رسانی مناسب برنامه‌های کلاسی مدرسه		
۲	عدم تدریس دروس پایه مثل ریاضی توسط خود معلم		
۲	مناسب نبودن تدریس		
۱	عدم نظارت دقیق بر تکالیف	معلمین	

۵	عدم امکان رفع مشکل در درس ریاضی	مشکلات فردی	
۱	متناسب نبودن تکالیف با شرایط آموزشی		
۱	عدم برنامه‌ریزی مناسب در جهت یادگیری		
۲	معلم محوری در کلاس‌ها و اکتفا به روش سخنرانی و ارائه مطالب		
۱	عدم رعایت نظم توسط معلمان		
۲	عدم درک برخی معلمان با توجه به نداشتن گوشی هوشمند دانش‌آموزان		
۳	نیاز به ارتباط انفرادی بین معلم و دانش‌آموز		
۹	نبود ارتباط رودررو با دانش‌آموز		
۱	اعمال سلیقه افراد به‌جز معلم در نحوه آموزش		

در ادامه و در شکل ۲، مدل شماتیک مستخرج از یافته‌های پژوهش نیز ارائه شده است.

شکل ۲. مدل شماتیک حاصل از یافته‌های پژوهش

بحث و نتیجه گیری

پژوهش حاضر به‌منظور واکاوی چالش‌های آموزش مجازی در دوران همه‌گیری کووید-۱۹ از دیدگاه والدین دانش‌آموزان دوره ابتدایی انجام گرفت. با بررسی و تحلیل مصاحبه‌های شرکت‌کنندگان و تجزیه و تحلیل کدها در پژوهش، تجارب والدین دانش‌آموزان دوره ابتدایی در قالب چهار مضمون اصلی: چالش‌های ناظر به محیط و زیرساخت، دانش‌آموزان، والدین و معلمان دسته‌بندی شد. ذیلاً هر یک از یافته‌های فوق به تفصیل، مورد بحث و بررسی قرار گرفته‌اند.

نخستین یافته‌ی پژوهش حاکی از این است که بسیاری از والدین دانش‌آموزان دوره‌ی ابتدایی، چالش‌های آموزش مجازی در دوران همه‌گیری کووید-۱۹ را ناشی از عوامل محیطی و زیرساختی قلمداد می‌کنند. این یافته مبین آن است که عواملی همچون سخت‌افزار، زمان برگزاری کلاس، اپلیکیشن و برنامه‌های کاربردی و مشکل اینترنت، از جمله مواردی هستند که مانع آموزش مجازی بوده‌اند و سبب ایجاد چالش در این آموزش شده‌اند. عدم تجهیز مدارس به امکانات هوشمند برای استفاده دانش‌آموزان و خصوصاً معلمان جهت تولید محتوای الکترونیکی-آموزشی، عدم دسترسی بسیاری از دانش‌آموزان و حتی معلمان به سخت‌افزارهای لازم به دلایل مختلفی از جمله زندگی در روستا، فقر مالی و کمبود امکانات، از چالش‌هایی هستند که در دوران آموزش مجازی معلمان و دانش‌آموزان را با چالش مواجه کرد. این یافته با نتایج پژوهش عابدینی بلترک (۱۴۰۰) و مو، فلورک-پازکوسکا و پیرا-روچاس^۱ (۲۰۲۲)، همخوانی دارد. دیگر چالش مربوط به محیط، مربوط به زمان برگزاری کلاس است. تجارب زیسته والدین حکایت از مناسب نبودن زمان کلاس‌ها غیرحضور، زمان کم و محدود کلاس‌ها، خسته‌کننده بودن و کسالت‌آور بودن آموزش مجازی خصوصاً کلاس‌های درس ریاضی، برگزاری کلاس در ساعتی که والدین مشغول کار و فعالیت‌های خانه و شغل خود هستند و عدم نظارت بر کار و فعالیت‌ها و انجام تکالیف کتبی و عملکردی حین کلاس و همچنین عدم برگزاری آموزش و تدریس در نوبت صبح، دارد. نتایج تحقیقات علی‌پور، قاسمی و سالارصادقی (۱۴۰۱)، محمدی و همکاران (۱۳۹۹) و فواز و ساهاما (۲۰۲۱) با این یافته پژوهش همخوانی دارد.

1. Mu, Florek-Paszowska & Pereyra-Rojas

معضلات ناظر به اپلیکیشن‌ها و برنامه‌های کاربردی، از دیگر چالش‌های آموزش مجازی در دوران همه‌گیری کووید-۱۹ بودند. نتایج پژوهش‌های قربانی پیرعلیدهی و معصومی‌فرد (۱۴۰۰)، مشایخ و نصیری جرمشتمی (۱۴۰۱)، حاجی، محمدی مهر و محمدی آذر (۱۴۰۰) و حاجی‌زاده، عزیزی و کیهان (۱۴۰۰)، در تأیید این یافته پژوهش بیان می‌دارند بسیاری از چالش‌ها همچون قطعی مکرر شاد، ترافیک بالای اپلیکیشن‌ها خصوصاً اپلیکیشن شاد و در نتیجه کاهش کارکرد این برنامه و گران بودن هزینه اینترنت روزانه و ماهانه و حتی سالانه‌ی گوشی موبایل، از چالش‌های مهم زیرساختی آموزش مجازی محسوب می‌شوند. دیگر چالش‌های این بخش از دیدگاه والدین که بیشتر در کشور ایران مصداق دارند عبارت‌اند از مشکل در اتصال دانش‌آموزان به گفت‌وگوی صوتی زنده، نیاز به استفاده از برنامه‌های پیشرفته‌تر، عدم امکان استفاده از پخش زنده در تدریس، عدم امکان ضبط صدا در شاد با کامپیوتر، عدم پخش زنده‌ی تدریس به علت ترافیک بالای شاد، عدم دسترسی به قابلیت‌هایی نظیر تماس تصویری، مشکل نصب شاد روی سیستم‌عامل گوشی‌های آیفون (IOS)، عدم امکان برگزاری آزمونک در شاد و همچنین نبود برنامه مناسب برای دروس عملی و ریاضی. این یافته‌ی پژوهش نیز با نتایج پژوهش کاراتوثودی^۱ و همکاران (۲۰۲۲) همخوانی دارد. مشکلات و معضلات اینترنتی همچون مشکل در دانلود و آپلود فایل‌های گوناگون متنی، صوتی، تصویری، ویدئویی و زیپ، عدم سرعت مناسب اینترنت به‌طور کلی و نوسانات زیاد آن، مناسب نبودن وضعیت دسترسی به اینترنت و گوشی در شهرها، عدم دسترسی همگانی دانش‌آموزان شهری و روستایی به اینترنت پرسرعت و پایدار، عدم فراهم شدن امنیت فضای مجازی جهت به اشتراک گذاشتن عکس‌ها و تعیین هویت افرادی که عضو گروه کلاسی هستند، کندی اینترنت وای‌فای و خانگی، گران بودن اینترنت و عدم دسترسی به اینترنت در حاشیه شهرها و روستاهای دورافتاده، از مهم‌ترین چالش‌های آموزش مجازی در ایران و سراسر جهان به شمار می‌روند که در تحقیقات شاگیاخمتوا^۲ و همکاران (۲۰۲۲)، کلک، بیلگین و یلدیز^۳ (۲۰۲۲)، بهمنی، باقری و پیرک (۱۴۰۱) و حاجی‌زاده، عزیزی و کیهان (۱۴۰۰) نیز تأیید شده‌اند.

1. Karattuthodi
2. Shagiakhmetova
3. Celik, Bilgin & Yildiz

یافته‌ی دیگر پژوهش مبین آن است که والدین دانش‌آموزان دوره‌ی ابتدایی، بخشی دیگر از چالش‌های آموزش مجازی در دوران همه‌گیری کووید-۱۹ را ناشی از مشکلات و معضلات مربوط به دانش‌آموزان قلمداد می‌کنند. در تبیین این یافته پژوهش می‌توان این‌گونه اظهارداشت که چالش‌هایی نظیر تنبلی و بازیگوشی دانش‌آموزان سر کلاس درس، حضور و غیاب ناقص و حضور در کلاس صرفاً برای ثبت حضور، استرس، اضطراب، کاهش تمرکز، پرخاشگری، عصبی بودن و سایر رفتارهای ناهنجار ناشی از کار فراوان با گوشی‌های هوشمند، عوارض جسمی ناشی از تنبلی همچون اضافه‌وزن، سردردهای مکرر و کاهش قوه بینایی، وابستگی به والدین جهت تکالیف و حتی پاسخگویی شفاهی در کلاس درس و در نتیجه کاهش حس مسئولیت‌پذیری و کاهش رقابت سالم میان همسالان، عدم توان برقراری ارتباط با معلم خصوصاً در پایه اول و در نتیجه ضعف پایه‌ای در تحصیل و نفهمیدن دروس اصلی، از مهم‌ترین چالش‌های ناظر به دانش‌آموزان هستند. یافته‌های پژوهشی ترابیان و زحمتکش (۱۴۰۱)، رحیمی و نظری مقدم (۱۴۰۱) و جعفر^۱ و همکاران (۲۰۲۲) نیز تأییدکننده این یافته پژوهش می‌باشند و اهمیت مداخلات روانی-تربیتی برای دانش‌آموزان در فرآیند آموزش مجازی را تبیین می‌کنند. از دیگر چالش‌های مربوط به دانش‌آموزان می‌توان به افزایش میزان تقلب، عدم شرکت در گفت‌وگوی صوتی به بهانه‌های مختلف، عدم ارسال به‌موقع تکالیف و فیلم‌های درسی، بی‌توجهی به ارسال فیلم‌های تربیت‌بدنی، بی‌توجهی دانش‌آموزان به حضور در کلاس و صرفاً ورود حساب کاربری به کلاس و کاهش کیفیت ناشی از ارزشیابی به علت عدم انجام تکلیف توسط خود دانش‌آموز اشاره کرد. به عقیده‌ی شمالی احمدآبادی و برخوردار احمدآبادی (۱۴۰۱) کووید-۱۹ میزان و نگرش دانش‌آموزان و دانشجویان به تقلب در امتحانات و ارزشیابی‌ها را افزایش داده است و دانش‌آموزان حین آزمون و انجام تکالیف، از کتاب درسی خود برای پاسخگویی به سؤالات و کاربرگ‌ها استفاده می‌کنند.

سومین یافته پژوهش در زمینه‌ی چالش‌های آموزش مجازی از دیدگاه والدین دانش‌آموزان، مبین آن است که والدین دانش‌آموزان به علل مختلفی از جمله عدم آشنایی با نظام آموزشی جدید و علی‌الخصوص فرآیندهای ارزشیابی کیفی-توصیفی، عدم آشنایی با فناوری خصوصاً والدین دانش‌آموزان مناطق کم‌برخوردار شهری و

---

1. Jafar

روستایی و دخالت‌های ایشان در روند برگزاری کلاس مجازی همچون ارسال پیام‌های بی‌موقع حین ارسال تکالیف توسط دانش‌آموزان در گروه کلاسی شاد و بر هم زدن تمرکز معلم و دانش‌آموزان، سواد پایین بسیاری از والدین در خصوص راهنمایی فرزند در دروس مختلف علی‌الخصوص فارسی، ریاضی و علوم تجربی و همچنین کاروفناوری در پایه‌ی ششم ابتدایی، مشکلات مالی خانواده‌ها جهت تهیه ابزار آموزشی حداقلی ضروری برای آموزش مجازی همچون گوشی و اینترنت، عدم برقراری ارتباط صحیح با فرزندان و ایجاد تنش روانی در رابطه‌ی والد-فرزند، با چالش‌های عدیده‌ای مواجه بودند. نتایج پژوهش‌های نبی‌پور و براتعلی (۱۴۰۰)، مصیبی، رضاپور میرصالح و بهجتی اردکانی (۱۴۰۰) همخوانی دارد. در همین راستا جلالیری لایین و همکاران (۱۴۰۰) معتقدند چالش‌های والدین و فرزندان و تعارض میان والد-فرزند در نواحی کم‌برخوردار دوچندان می‌شود. در محیط‌های بومی اکثر والدین بی‌سواد یا کم‌سواد هستند؛ لذا در شرایط آموزش مجازی که سهمی از یادگیری بر عهده‌ی والدین بود و باید ناچاراً به فرزندانشان کمک می‌کردند با توجه به ناآشنایی با این شرایط والدین از پس تکالیف برنمی‌آمدند و یا نمی‌توانستند در تمرین‌ها به آن‌ها کمک کنند. این مسئله خودش باعث درگیری و دعوا در خانواده‌ها می‌شد که حتی والدین به معلمان هم تماس می‌گیرند و گلابه و شکایت می‌کنند.

آخرین یافته پژوهش حاضر، بسیاری از چالش‌های آموزش مجازی از دیدگاه والدین دانش‌آموزان را ناظر به معلمان می‌داند. این یافته پژوهش نیز با تحقیقات مصیبی، رضاپور میرصالح و بهجتی اردکانی (۱۴۰۰)، لوکاس و یونس^۱ (۲۰۲۱) و نیازی و صنعتکار (۱۴۰۱)، همخوانی دارد. در تبیین این یافته پژوهش باید این‌گونه بیان داشت که دسته‌ای از چالش‌های مربوط به معلم مربوط به فرآیند ارزشیابی کیفی-توصیفی دوره‌ی ابتدایی است. نیاز به ارزیابی مستمر برای رشد علمی دانش‌آموز در دوره‌ی ابتدایی از ملزومات و اصول ارزشیابی است که این امکان توسط معلمان به علل مختلفی از جمله مشکلات اینترنتی، کمبود زمان و عدم حضور به‌موقع دانش‌آموزان با مانع همراه بود. عدم اطمینان از یادگیری دانش‌آموز و ارزیابی درست دانش‌آموزان در آموزش مجازی دیگر چالش

1. Lukas & Yunus

معلمان بود که موجبات کاهش کیفیت آموزش مجازی را فراهم می‌کرد. دسته‌ی دیگر چالش‌های مربوط به معلم و شاید مهم‌ترین دسته، چالش‌های مربوط به فرآیند تدریس بود.

زمان بر بودن تولید محتوا برای معلمان و عدم تولید محتوای مناسب به علت نداشتن سواد بالای فناوری، عدم ارتباط و پرسش و پاسخ بین معلم و دانش‌آموز، نادیده گرفته شدن موضوعات تربیتی و پرورشی، عدم به‌کارگیری شیوه مناسب تدریس دروس نظری، آشنا نبودن معلمان به تدریس غیرحضوری، نبود زمان کافی برای بررسی کردن تکالیف و ارائه بازخورد مناسب به دانش‌آموزان قوی‌تر و همچنین دانش‌آموزان نیازمند کمک، مناسب نبودن شیوه‌ی تدریس و ارائه مطالب درسی در گروه و حتی گفت‌وگوی صوتی زنده، دور بودن فضای آموزش از جو کلاس، اهمیت ندادن به برخی دروس نظیر تفکر و پژوهش، هنر، کاروفناوری و تربیت‌بدنی، بیشتر شدن تدریس دروس نظری و کسالت‌آور بودن آن برای دانش‌آموزان، عدم اطلاع‌رسانی مناسب برنامه‌های کلاسی، ارسال فیلم تدریس معلمان دیگر از اینترنت باکیفیت محتوایی و تصویری پایین، عدم تدریس دروس پایه و مهم مثل ریاضی توسط خود معلم و اکتفا به ارسال فیلم و محتوای متنی، عدم نظارت دقیق بر تکالیف و پاسخ‌های دانش‌آموزان، عدم امکان رفع مشکل در درس ریاضی به علت ترافیک بالای سؤالات و کمبود وقت آموزشی، متناسب نبودن تکالیف با شرایط آموزشی و همچنین عدم برنامه‌ریزی مناسب در جهت یادگیری بهتر و باکیفیت‌تر، از مهم‌ترین چالش‌های معلمان در آموزش مجازی بودند. صنعتکار، نیازی و فرهادیان (۱۴۰۱)، دو عامل تدریس باکیفیت پایین معلم و عدم توجه به مسائل تربیتی و پرورشی دانش‌آموزان در فضای مجازی را از مهم‌ترین چالش‌های معلمان در آموزش مجازی قلمداد کردند؛ این در حالی است که یکی از اهداف اصلی نظام آموزش و پرورش، جایگاه تربیتی و انسان‌سازی مدرسه است. معلم محوری در کلاس‌ها و اکتفا به روش سخنرانی و ارائه مطالب بدون توضیح اضافه و تبیین توسط معلم و درگیر نکردن دانش‌آموزان توسط بعضی معلمان در جریان کلاس، عدم درک معلم و سخت‌گیری به دانش‌آموزان به خاطر نداشتن گوشی تلفن همراه و همچنین اعمال سلیقه معلم در ارزشیابی، از چالش‌های فردی ناظر به معلمان در آموزش مجازی دوران همه‌گیری کووید-۱۹، از دیدگاه والدین بوده است.

مجموعاً نتایج پژوهش ضمن تبیین ضرورت توجه به آموزش مجازی و بررسی و ریشه‌یابی چالش‌های اساسی آن، زمینه را جهت انجام پژوهش‌های عمیق‌تر و گسترده‌تر در زمینه‌ی آموزش مجازی و چالش‌های آن فراهم می‌کند و این مهم را متوجه متصدیان تعلیم و تربیت، معلمان و خانواده دانش‌آموزان می‌کند تا در راستای رفع این چالش‌ها گام‌های اصولی بردارند. از محدودیت‌های پژوهش حاضر می‌توان عدم مشارکت بسیاری از والدین جهت انجام مصاحبه و ضبط صدای آن‌ها وجود داشت. همچنین تردد و نقل‌وانتقال از شهرستانی به شهرستان دیگر جهت اخذ مصاحبه‌ها، نگارندگان را با چالش مواجه کرد زیرا ممنوعیت‌های تردد تا مدتی بر استان‌ها حاکم بود و با اخذ نامه از مراکز ذی‌ربط این جابه‌جایی‌ها صورت گرفتند. پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی به بررسی تجارب دانش‌آموزان، معلمان، مدیران و معاونین مدارس و سیاست‌گذاران آموزشی در خصوص آموزش مجازی پرداخته شود. همچنین پیشنهاد می‌شود دوره‌های آموزش خانواده برای والدین و همچنین ضمن خدمت برای معلمان در زمینه‌ی آموزش مجازی برگزار شود تا مواجهه با چالش‌های فوق‌الذکر به حداقل برسد.

منابع و مأخذ

- Abdi, N., Gharibikanipan, F., Faraji, O., Zarezadeh, Y., & Ghaneie Gheshlagh, R. (2023). Elaborating on the opinion of medical and nursing students of the Kurdistan University of Medical Sciences: Challenges and opportunities of virtual learning in focus. *Iranian Journal of Medical Education*, 23, 8-20. [Persian]
- Abedini baltork, M. (2021). Virtual Teaching and Its Challenges in Corona Era from the Perspective of Mazandaran University Female Faculty Members: A Phenomenological Study. *Educational researches*, 8(42), 141-161. [Persian]
- Abuhammad, S. (2020). Barriers to distance learning during the COVID-19 outbreak: A qualitative review from parents' perspective. *Heliyon*, 6(11), e05482.
- Agaton, C. B., & Cueto, L. J. (2021). Learning at Home: Parents' Lived Experiences on Distance Learning during COVID-19 Pandemic in the Philippines. *International Journal of Evaluation and Research in Education*, 10(3), 901-911.
- Ajam, A. A., Zabet, H., & Nesaee, M. (2022). Phenomenological study of virtual education challenges and evaluation in primary schools from the perspective of teachers and parents. *Quarterly of Iranian Distance Education Journal*, 4(2), 9-22. [Persian]

- Alipour, M., Ghasemi, S. A., & Salarsadeghi, M. (2023). Virtual Teaching of Mathematics During the Covid- 19 Pandemic: Narratives of an Elementary Teacher' Experiences. *Research in Elementary Education*, 4(8), 52-68. [Persian]
- Alipour, M., Ghasemi, SA., SalarSadeghi, M. (2023). Elementary school teachers' perception of educational and behavioral consequences of implementing evaluation in virtual space during the covid-19 pandemic: a phenomenological study. *Rooyesh*, 11(11), 205-218. [Persian]
- Al-Smadi, A. M., Abugabah, A., & Al-Smadi, A. (2022). Evaluation of e-learning experience in the light of the COVID-19 in higher education. *Procedia Computer Science*, 201, 383-389.
- Anarinejad, A., Khademi, N., Parsamanesh, N., & Khaki, Z. (2023). Analyzing the lived experiences of primary school teachers in Behbahān city from the challenges of educational evaluation of students in the era of Corona. *Research in Teacher Education (RTE)*, 5(4), 115-89. [Persian]
- Anwar, A., Mansoor, H., Faisal, D., & Khan, H. S. (2021). E-Learning amid the COVID-19 Lockdown: Standpoint of Medical and Dental Undergraduates. *Pakistan journal of medical sciences*, 37(1), 217-222.
- Arab mokhtari, F. (2023). Primary school teachers' lived experience of virtual education during the corona outbreak: A phenomenological study Fāteme Arab Mokhtāri. *Research in Teacher Education (RTE)*, 5(4), 30-9. [Persian]
- Araujo, F. J., Lima, L. S. A., Martins Cidade, P. I., Bezerra Nobre, C., & Neto, M. L. R. (2020). Impact of Sars-Cov-2 and Its Reverberation in global higher education and mental health. *Psychiatry Research*, 288, 1-2.
- Ashouri nalkiashari, H. (2022). Education and Learning in Corona and Post-Corona Conditions: With Meta-Synthesis Approach. *Educational and Scholastic studies*, 11(3), 97-133. [Persian]
- Ataei, M., Najafikersami, S., & Siamian, H. (2022). Changes and Challenges of Continuing Medical Education in the Covid-19: A Narrative Review. *Clin Exc*, 12(2), 29-38. [Persian]
- Azizi, Z., & Hosein nejad, H. (2021). Opportunities and Threats of Virtual Learning in the Corona Pandemic Era: A Phenomenological Study. *Information and Communication Technology in Educational Sciences*, 12(46), 153-173. [Persian]
- Badeleh, A., & Shamloo, N. (2023). Identifying the effective factors of improving the quality of virtual education based on the lived experiences of elementary school teachers in the education of the Corona era. *Research in Curriculum Planning*, 19(75), 26-40. [Persian]
- Bahmani, S., bagheri, M., & Pirak, M. (2022). Analyzing the experiences of teachers and students about e-learning in Shad Network (Qualitative study with the data base method - a case study of educators and students in Lorestan province. *Journal of Iranian Social Studies*, 16(2), 3-27. [Persian]
- Barkhoda, J., & Ezzatpour, S. (2022). Representing the narrative of school principals about the challenges of e-learning Corona pandemic period. *MEO*, 11(4), 13-47. [Persian]

- Barkhoda, J., & Karami, P. (2022). Analysis of Parents' Lived Experiences of Teaching in Virtual Space (phenomenological study). *Research in Teaching*, 10(2), 276-244. [Persian]
- Celik, B., Bilgin, R., & Yildiz, Y. (2022) The Views of Instructors in Foreign Language Teaching with Distance Education Model during the Covid 19 Pandemic Process: A Study at Tishk International University in Erbil, Iraq. *International Journal of Social Sciences & Educational Studies*, 9(1), 148-176.
- DePhilip, R. M., & Quinn, M. M. (2022). Adaptation of an anatomy graduate course in ultrasound imaging from in-person to live, remote instruction during the Covid-19 pandemic. *Anatomical sciences education*, 15(3), 493-507.
- Ebrahimi, M., Alishah, F., & zamanipour, F. (2021). Identify and analyze the opportunities and challenges of students' virtual education. *New Educational Approaches*, 16(2), 15-32. [Persian]
- Fakhri, F., Mohamadi, A., mousavi gargari, S. S., & Alavi, S. H. (2023). Development of Qualitative Model for Teaching Physical Education Unit During Corona Outbreak (The Case of Farhangian University). *Educational and Scholastic studies*, 11(4), 292-271. [Persian]
- Fawaz, M., & Samaha, A. (2021). E-learning: Depression, anxiety, and stress symptomatology among Lebanese university students during COVID-19 quarantine. *Nurs. Forum*. 5, 52-57.
- Ghasemi, S. A., & Kadkhoda, M. (2023). Analyzing the lived experiences of primary school teachers about the causes of students' academic failure in virtual education during the covid-19 pandemic. *New Approach in Educational Sciences*, 5(1), 59-70. [Persian]
- Ghorbani Piralidehi, A., & Masoumi Fard, M. (2021). Analysis of virtual education challenges in exceptional schools of Guilan province from the perspective of teachers. *Quarterly of Iranian Distance Education Journal*, 3(1), 117-129. [Persian]
- Haji, J., Mohammadi Mehr, M., & Muhammad azar, H. (2021). Describing the Problems of virtual Education via Shad application in Corona Pandemic: This is a phenomenological study. *Information and Communication Technology in Educational Sciences*, 11(3), 153-174. [Persian]
- Hajizadeh, A., Azizi, G., & Keyhan, G. (2021). Analyzing the opportunities and challenges of e-learning in the Corona era: An approach to the development of e-learning in the post-Corona. *Research in Teaching*, 9(1), 204-174. [Persian]
- Jafar, A., Dollah, R., Mittal, P., Idris, A., Kim, J. E., Abdullah, M. S., ... & Vun Hung, C. (2023). Readiness and Challenges of E-Learning during the COVID-19 Pandemic Era: A Space Analysis in Peninsular Malaysia. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(2), 905-919.
- Jafar, A., Dollah, R., Sakke, N. *et al.* (2022). Assessing the challenges of e-learning in Malaysia during the pandemic of Covid-19 using the geo-spatial approach. *Sci Rep*, 12, 17316.
- Jalayeri laen, S., Jafari suny, H., Ayati, M., jalayeri laen, G. (2021). Indigenous Teachers' Living Experiences of Education Challenges in Subcultural Areas during the COVID Crisis 19. *Curriculum and Instruction Perspectives Journal*, 1(3), 89-107. [Persian]

- Johnson, B., & Christensen, L. (2011). *Research method in educational sciences: quantitative, qualitative, mixed*. Translated by Kambiz Pushneh, Ali Akbar Khosroabadi and Moharram Aghazadeh. Tehran: Aizh. [Persian]
- Kalateh Sadati, A., Amirianzadeh, M., & Hemmati, S. (2022). COVID Pandemic and Change in Education Style: The Lived Experience of Exceptional School Principals from Virtual Education During the Covid-19 Pandemic. *Journal of Social Continuity and Change (JSCC)*, 1(2), 279-293. [Persian]
- Karattuthodi, M. S., Thorakkattil, S. A., Chandrasekhar, D., Poonkuzhi, N. P., Ageeli, M. M. A., & Madathil, H. (2022). Pharmacy Student's challenges in virtual learning system during the second COVID 19 wave in southern India. *Social Sciences & Humanities Open*, 5(1), 100241.
- Khadem Hamzeii, E., Mortazavi, Z., Najafivosough, R., Haghgoo, HA., & Mortazavi, SS. (2023). The Post-traumatic stress disorder in COVID-19 Recovered Patients: A Cross-sectional Study. *Jrehab*, 24 (1), 28-41. [Persian]
- Khojasteh, S. (2023). The Effectiveness of Virtual Education on Students' Procrastination and Concentration and Attention during the Covid-19 Pandemic. *Technology of Education Journal (TEJ)*, 17(2), 329-342. [Persian]
- Kolak, A., Markic, I., Horvat, Z., Klemencic, M., & Stojanac, M. (2021). When the Parent Becomes the Teacher--Attitudes on Distance Learning in the Time of" Corona-Teaching" from Parents' Perspective. *Turkish Online Journal of Educational Technology-TOJET*, 20(1), 85-94.
- Korres, M. P. (2023). Students' Views on the Benefits of E-Learning During the COVID-19 Pandemic and the Factors That Facilitated Their Learning. In *Handbook of Research on Education Institutions, Skills, and Jobs in the Digital Era* (pp. 96-116). IGI Global.
- Lukas, B. A., & Yunus, M. M. (2021). ESL Teachers' Challenges in Implementing E-learning during COVID-19. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*, 20(2), 330-348.
- Maatuk, A.M., Elberkawi, E.K., Aljawarneh, S. *et al.* (2022) The COVID-19 pandemic and E-learning: challenges and opportunities from the perspective of students and instructors. *J Comput High Educ*, 34, 21-38.
- Mashayekh, P., & Naseri, S. (2023). marginalized students in virtual education (case study of Shiraz city). *Journal of Educational Planning Studies*, 11(22), 153-167. [Persian]
- Mohammadi, M., Keshavarzi, F., Naseri Jahromi, R., Naseri Jahromi, R., Hesampoor, Z., Mirghafari F *et al.* (2020). Analyzing the Parents' Experiences of First course Elementary School Students from the Challenges of Virtual Education with Social Networks in the Time of Coronavirus Outbreak. *Educational researches*, 7(40), 74-101. [Persian]
- Mohammadpour, A. (2010). Quality assessment in qualitative research: principles and strategies of validation and generalizability. *Social Sciences Quarterly*, 17(48), 107-73. [Persian]

- Molahosini, F., & Jouhari, Z. (2023). Survey of medical and dental students' attitudes toward virtual education during Covid-19 epidemic in 2021. *Daneshvar Medicine*, 30(5), 16-26. [Persian]
- Moore, M.G., & Diehl, W.C. (2019). *Handbook of Distance Education*, 4th ed. New York: Routledge.
- Mosayebi, M., Rezapour Mirsaleh, Y., & Behjati, F. (2021). The problems and challenges of virtual education in elementary school during the outbreak of coronavirus. *Quarterly Journal of Education Studies*, 7(27), 87-108. [Persian]
- Mu, E., Florek-Paszkowska, A., & Pereyra-Rojas, M. (2022). Development of a Framework to Assess Challenges to Virtual Education in an Emergency Remote Teaching Environment: A Developing Country Student Perspective—The Case of Peru. *Education Sciences*, 12(10), 704-738.
- Mukhtar, K., Javed, K., Arooj, M., Sethi A. (2020). Advantages, limitations and recommendations for online learning during COVID-19 pandemic era. *Pakistan journal of medical sciences*, 36 (COVID19-S4), S27-S31.
- Muthuprasad, T., Aiswarya, S., Aditya, K.S., Jha, G.K. (2021). Students' perception and preference for online education in India during COVID-19 pandemic. *Soc. Sci. Humanit*, 3, 100101.
- Nabipoor, S., & Baratali, M. (2022). Emerging Challenges of Education and Teaching in Corona from the Perspective of Teachers and Primary School Principals. *Journal of Research in Educational Science*, 15(55), 187-202. [Persian]
- Nazari, M., Sajadi, F. A., & Sajadi, H. S. (2021). Assessment of the student's satisfaction of the provided E-learning by Isfahan University's Learning Management System (LMS) during COVID-19. *Higher Education Letter*, 14(56), 76-98. [Persian]
- Niazi, M., & Sanatkar, E. (2022). Identify the opportunities and challenges of virtual school education In the Corona: A qualitative study based on a meta-hybrid model. *Quarterly Journal of Education Studies*, 8(31), 78-102. [Persian]
- Nuuyoma, V., Lauliso, S. S., & Chihururu, L. (2023). Perspectives of nursing students on challenges of e-learning during early stages of the COVID-19 pandemic. *curationis*, 46(1), 2358-2367.
- Ostovar, S. (2022). The Effectiveness of Covid-19 Disease Prevention Training on Corona Disease Anxiety in Students. *Psychological Methods and Models*, 13(49), 109-121. [Persian]
- Parvari, P. (2019). The transition from philosophy to methodology, a new reading of the phenomenology method: the foundation of philosophical approaches and implementation steps. *Sociological studies*, 12(44), 87-106. [Persian]
- Pouratashi, M., & Zamani, A. (2021). Analysis of International Students' Issues and Expectations of Iranian Higher Education in the Corona Crisis. *Higher Education Letter*, 14(54), 25-42. [Persian]
- Rafi, A. M., Varghese, P. R., & Kuttichira, P. (2020). The Pedagogical Shift During COVID 19 Pandemic: Online Medical Education, Barriers and Perceptions in Central Kerala. *Journal of medical education and curricular development*, 7, 2382120520951795.

- Rahimi, A., Ahmadi, H., & Rostami, E. (2022). A Phenomenological Approach to The Lived Experiences of Elementary Teachers in Virtual Education Students in Corona (COVID-19). *Research in Teaching*, 10(1), 162-131. [Persian]
- Rahimi, Z., & Nazari Moghaddam, Z. (2022). Narratives of elementary school teachers about the challenges of mathematics lesson evaluation in virtual education. *Technology of Instruction and Learning*, 5(15), 9-25. [Persian]
- Rezaei, A. (2020). Student learning evaluation during the Corona: Challenges and Strategies. *Educational Psychology*, 16(55), 179-214. [Persian]
- Rezaei, S., malakian, F., ghasemi, A., & mohammadi, S. (2022). Lived experiences teachers, of online evaluation in the e-learning system of Iran Azad University during the Covid 19 epidemic: Challenges and solutions. *Information and Communication Technology in Educational Sciences*, 13(1), 71-92. [Persian]
- Salimi, S., & Fardin, MA. (2020). The Role of Corona Virus in Virtual Education, with an Emphasis on Opportunities and Challenges. *Research in School and Virtual Learning*, 8(2), 49-60. [Persian]
- Sanatkar, E., Niazi, M., & Farhadian, A. (2022). Identifying the system of virtual school education issues in the Corona era with a hybrid approach. *Strategic Studies of Culture*, 2(2), 29-56. [Persian]
- Shafai, M., & Aliyari, N. (2023). Studying Drama aspects of Motenabbi poems. *Arabic Language and Literature Education*, 4(2), 23-37. [Persian]
- Shagiakhmetova, M. N., Bystritskaya, E. V., Demir, S., Stepanov, R. A., Grishnova, E. E., & Kryukova, N. I. (2022). Primary teachers' difficulties related to compulsory distance education during COVID-19. *Contemporary Educational Technology*, 14(2), ep357.
- Shomaliahmadabadi, M., & barkhordariahmadabadi, A. (2022). Analysis of cheating among school and college students in virtual exams. *Information and Communication Technology in Educational Sciences*, 12(48), 79-92. [Persian]
- Stites, M. L., Sonneschein, S., & Galczyk, S. H. (2021). Preschool parents' views of distance learning during COVID-19. *Early Education and Development*, 32(7), 923-939.
- Tehrani, H., Afzal Aghaii, M., Salehian, M., Taghipuor, A., Latifnezhad, R., & Karimi, F (2022). Explaining the perception and experience of faculty members of Mashhad University of Medical Sciences of virtual education during the covid-19 epidemic. *Sebzevar uni of medical sci.*, 10 (1), 48-63. [Persian]
- Torabian, N., & Zahmatkesh, R. (2022). Investigating the challenges of the teaching-learning process of students in a virtual way in visually impaired students from the perspective of parents in the Corona ecosystem. *Studies in psychology and educational sciences (Nagareh Institute of Higher Education)*, 39, 1-12. [Persian]
- Tzenios, N., Chahine, M., & Tazanios, M. (2023). Better Strategies for Coronavirus (COVID-19) Vaccination. *Special Journal of the Medical Academy and Other Life Sciences*, 1(2), 1-8.

- Viner, R. M., Russell, S. J., Croker, H., Packer, J., Ward, J., Stansfield, C., Mytton, O., Bonell, C., Booy, R. (2020). School closure and management practices during coronavirus outbreaks including COVID19: a rapid systematic review. *The Lancet. Child & adolescent health*, 4(5), 397-404.
- World Health Organization. (2020). Coronavirus disease (COVID -19) advice for the public. Retrieved from. <https://www.who.int/emergencies/diseases/novelcoronavirus2019/adviceforpublic>.
- Yeo, SC., Lai, CK., Tan, J., Gooley, JJ. (2021). A targeted e-learning approach for keeping universities open during the COVID-19 pandemic while reducing student physical interactions. *PLoS ONE*, 16, e0249839.
- Yulia, H. (2022). Online Learning to Prevent the Spread of Pandemic Corona Virus in Indonesia. *English Teaching Journal*, 11(1), 48-56.
- Zangrillo, A., Beretta, L., Silvani, P., Colombo, S., Scandroglio, A. M., Dell'Acqua, A., Fominskiy, E., Landoni, G., Monti, G., Azzolini, M. L., Monaco, F., Oriani, A., Belletti, A., Sartorelli, M., Pallanch, O., Saleh, O., Sartini, C., Nardelli, P., Lombardi, G., Morselli, F., ... Tresoldi, M. (2020). Fast reshaping of intensive care unit facilities in a large metropolitan hospital in Milan, Italy: facing the COVID-19 pandemic emergency. *Critical care and resuscitation. journal of the Australasian Academy of Critical Care Medicine*, 22(2), 91-94.
- Zhu, Y., Zhang, J.H., Au, W., & Yates, G. (2020). University students' online learning attitudes and continuous intention to undertake online courses: A self-regulated learning perspective. *Educ. Technol. Res. Dev*, 68, 1485-1519.
- Zofan, S. (2015). *Application of new technologies in education*. Tehran: Samt. [Persian]

Examining the challenges of virtual education during the Covid-19 pandemic from the perspective of students' parents: A Phenomenological study

Fatemeh Mollahasani^{1*}, Hamideh Jalili², MohammadAli Talebi³

Abstract

The Covid-19 pandemic closed schools and other educational centers, and virtual education replaced face-to-face education. The sudden transfer of education from school to home created many challenges for teaching and learning. Therefore, the present study was conducted with the aim of analyzing the challenges of virtual education during the covid-19 pandemic from the perspective of parents of elementary school students. The research method was qualitative and phenomenological. The statistical population of the research was all the parents of students in South Khorasan province in the academic year of 2021-2022, in the number of 91,874 people, and the data obtained by the purposeful snowball sampling method and by conducting semi-structured interviews with 51 of the parents of the students were saturated. They reached an opinion. To analyze the data, the seven-step strategy of Colizzi (2002) and MAXQDA11 software were used. To validate the research data, the four criteria of Guba and Lincoln (1985) were used. Finally, 88 open codes were extracted. By examining the interviews of the participants and analyzing the codes, the experiences of parents of elementary school students were categorized in the form of four main themes, including challenges related to the environment and infrastructure, students, parents and teachers. The results, while explaining the necessity of paying attention to virtual education and its basic challenges, make this important to education administrators to take fundamental steps in order to solve these challenges.

Keywords: challenges, covid-19, parents, phenomenology, virtual education.

1. Assistant Professor, Department of Islamic Education, Farhangian University, Tehran, Iran.

* Corresponding Author: f.molahasani@cfu.ac.ir

2. Assistant Professor, Educational Sciences Department, Farhangian University, Tehran, Iran.

3. Assistant Professor of Sociology, Faculty of Social Sciences, Payam Noor University, Tehran, Iran.